

ΚΑΝΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

Ποίημα μοναχῆς Κασσίας,
Μάρκου Ἐπισκόπου Ὑδροῦντος καὶ Ἱεράρχου Κοσμά

ᾠδὴ α΄.

Ἦχος πλ. β΄. Ὁ Εἰρμός.

Κύματι θαλάσσης τὸν κρύψαντα πάλαι διώ-
κτην τύραννον ὑπὸ γῆς ἔκρυψαν τῶν σεσω-
σμένων οἱ παῖδες· ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ Νεάνιδες
τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν. Ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.

Τροπάρια

Κύριε Θεέ μου, ἐξόδιον ὕμνον καὶ ἐπιτάφιον
ᾠδὴν σοι ἄσομαι, τῷ τῆ ταφῆ σου ζωῆς μοι
τάς εισόδους διανοίξαντι καὶ θανάτῳ θάνα-
τον καὶ Ἄδην θανατώσαντι.

Κἴνω σε ἐν θρόνῳ καὶ κάτω ἐν τάφῳ τὰ ὑπερ-
κόσμια καὶ ὑποχθόνια κατανοοῦντα, Σωτήρ
μου, ἐδογεῖτο τῆ νεκρώσει σου· ὑπὲρ νοῦν
ῥάτης γὰρ νεκρὸς ζωαρχικώτατος.

Κἴνα σου τῆς δόξης τὰ πάντα πληρώσης, κατα-
πεφοίτησας ἐν κατωτάτοις τῆς γῆς· ἀπὸ γὰρ
σοῦ οὐκ ἐκρύβη ἡ ὑπόστασις μου ἢ ἐν Ἄδᾳ
καὶ ταφεῖς φθαρέντα με καινοποιεῖς, Φιλάνθρωπε.

Ὁ Εἰρμός.

Τὸ ῥήμα **ἐκρυψαν** ἔχει Ὑποκείμενο τὸν ὄρο **οἱ παῖδες** καὶ Ἀντικείμενο τὸν **κρύψαντα**. Ἡ Μετοχὴ κρύψαντα ἔχει ἐννοούμενο Ὑποκείμενο τὸν Χριστὸν καὶ Ἀντικείμενο τὸν **διώκτην τύραννον**.

Ἀναφέρεται ὅπως κάθε εἰρμός τῆς α΄ ᾠδῆς στὴν διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ στὴν δοξολογία τῶν Ἑβραίων μετὰ τὴ διάβαση.

ὕπὸ γῆς ἀντὶ **ὕπὸ νῶτα γῆς**: Ἡ πρόθεση ὑπὸ μὲ πτώση Αἰτιατικὴ δηλώνει τὸ κάτω ἀπὸ.

Ἐννοεῖ ὅτι οἱ ἀπόγονοι παῖδες αὐτῶν, ποὺ σώθηκαν στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα τότε, ἐκρυψαν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς Αὐτόν, ποὺ τότε ἐκρυψε μὲ τὸ κύμα θαλάσσης τὸν **διώκτην τύραννον**, δηλ. τὸν Φαραῶ. Δείχνει τὴν μεγάλη ἀντίθεση μεταξὺ θαυμαστῆς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνήκουστης ἀχαριστίας τῶν Ἑβραίων.

ὡς αἱ Νεάνιδες: Ἐννοεῖ τὸ χορὸ τῶν νεανίδων τῶν Ἑβραίων, ποὺ μὲ τὴν ἀρχηγία τῆς Μαριάμ, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μωϋσέως, ἔκαναν πανηγύρι δοξολογίας τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἔξοδο.

ἄσωμεν: Εἶναι προτρεπτικὴ Ὑποτακτικὴ (ὡς τραγουδήσωμε).

Τροπᾶριο 1ο

Τὸ ῥήμα **ἄσομαι** Μέλλον τοῦ ῥήμ. **ἄδω** (ψάλλω, ἄδω) ἔχει Ἀντικείμενο 1ο **τό σοι** καὶ 2ο **ἕμνον** καὶ **ᾠδὴν**.

ἐξόδιον ἕμνον: Ἀναφέρεται καὶ στὸν ἕμνο τῶν Ἑβραίων κατὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν ἔξοδο τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἐπίγεια ζωὴ, δηλ. τὸ θάνατό του. Γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ὁ θάνατος εἶναι ἔξοδος ἀπὸ τὴν ἐπίγεια ζωὴ στὴν αἰώνια.

ἐπιτάφιον ᾠδὴν: (μιὰ ᾠδὴ γιὰ τὸν ἐνταφιασμό σου).

τῷ διανοίξαντι: (σὲ σένα, ὁ ὁποῖος μου (δι)άνοιξες). Εἶναι Ἐπιθετικὴ Μετοχὴ. Ἀντικείμενα: 1ο **μοι**, 2ο **εἰσόδους**.

(**τῷ**) **θανατώσαντι**: Δεύτερη ἐπιθετικὴ Μετοχὴ. σοὶ ...

τῷ... διανοίξαντι καὶ ... **θανατώσαντι** (σὲ σένα, ποὺ (δι)άνοιξες ... καὶ ... θανάτωσες).

εἰσόδους ζωῆς: Ἐννοεῖ τὴν εἰσοδὸ μας στὴ ζωὴ τὴν ἀληθινὴ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

τῆ ταφῆ σου: Εἶναι Δοτικὴ τοῦ μέσου (μὲ τὴν ταφὴ σου).

Ἡ Μετοχὴ **θανατώσαντι** ἔχει Ἀντικείμενα **θάνατον** καὶ Ἄδην.

θανάτω: Εἶναι Δοτικὴ τοῦ μέσου (μὲ τὸν θάνατό σου).

Καὶ στὸ τροπᾶριο αὐτὸ ὅπως καὶ στὸν εἰρμό χρησιμοποιεῖται ἡ ἐνταση τῆς ἀντίθεσης ἐξόδου τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἐπίγεια ζωὴ καὶ εἰσόδου τῶν πιστῶν στὴν αἰώνια ζωὴ. (ἐξόδιον ἕμνον ζωῆς εἰσόδους).

Ἐπίσης ἔχομε παρήχησι τοῦ θανάτου: **θανάτω ... θανατώσαντι**.

Τροπᾶριο 2ο

Τὸ ῥήμα **ἐδονεῖτο** ἔχει Ὑποκείμενα (κατὰ ἀπτικήν σύνταξιν) τὰ **ὑπερκόσμια** καὶ **ὑποχθόνια**. Ἡ Μετοχὴ **κατανοοῦντα** ἔχει ἐπίσης ὡς Ὑποκείμενα τὰ **ὑπερκόσμια** καὶ **ὑποχθόνια**.

ὑπερκόσμια: Ἐννοεῖ τὶς ἀγγελικὲς τάξεις καὶ **καταχθόνια** τὶς ψυχὲς τῶν νεκρῶν στὸν Ἄδην.

Τὰ ἄνω ἐδονοῦντο βλέποντας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ σύνθρονον τοῦ Πατρὸς καὶ συγχρόνως νεκρὸν εἰς τὸν Ἄδην, ἐνῶ τὰ κάτω ἐδονοῦντο βλέποντας τὸν νεκρὸ Χριστὸ νὰ καταργεῖ τὸν θάνατον καὶ μὲ τὴν Ἀνάστασή του νὰ ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς. Γι' αὐτὸ ἡ νέκρωσι τοῦ Χριστοῦ συνεκλόνησε καὶ τὶς οὐράνιες δυνάμεις καὶ τὶς ὑποχθόνιες. Κυριολεκτικὰ ὑποχθόνιες σημαίνει τὶς κάτω ἀπὸ τὴ γῆ (χθῶν σημαίνει γῆ) ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα σημαίνει τὶς ψυχὲς, ποὺ παραμένουν χωρισμένες ἀπὸ τὰ σώματα σὲ ἀναμονὴ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

ὠράθης: Εἶναι νέος τύπος ἀντὶ **ᾠφθης**.

ὑπέρ νοῦν: (πάνω ἀπὸ ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ σκεφθοῦν καὶ οἱ οὐράνιες δυνάμεις καὶ οἱ ὑποχθόνιες ψυχὲς).

νεκρός ζωαρχικότατος: Είναι ή υπέρ νοῦν εἰκόνα τοῦ νεκροῦ σωματικῶς καί ἀνθρωπίνως Χριστοῦ ἀλλά ἐξουσιαστοῦ τῆς ζωῆς καί καταργητοῦ τοῦ θανάτου συγχρόνως στόν ἀπόλυτο βαθμό.

Τροπάριο 3ο

Τό ῥῆμα καταπεφοίτικας συμπληρώνεται με τόν ἐμπρόθετο προσδιορισμό : εἰς τὰ τῆς γῆς ἔγκατα. Ἐννοεῖ : Ἦρθες κάτω εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Δικαιολογεῖται αὐτό με τήν ἀπόθεση τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ στόν τάφο. Ὑπάρχει ὁμως καί φραστική επίδραση τῆς ἀρχαίας ιδέας ὅτι ὁ Ἄδης βρίσκεται στό σκοτεινὰ βάθη τῆς γῆς. Ἔτσι τὰ «ἔγκατα» ἐδῶ σημαίνουν τόν σκοτεινὸ Ἄδη, ὅπως ὀρίσαμε τόν Ἄδη στό προηγούμενο τροπάριο.

ἴνα σου ... πληρώσης: Είναι τελική πρόταση καί σημαίνει τὸ σκοπὸ τοῦ ἐκούσιου θανάτου τοῦ Χριστοῦ.

Ἐδῶ τὸ ῥῆμα πληρῶ ἔχει τὴν ἀρχική του σημασία, δηλαδή γεμίζω. Ἀντικείμενα τοῦ ῥῆμ. πληρώσης εἶναι : τὰ πάντα, τῆς δόξης. Τὸ σου εἶναι Γενική κτητική τῆς λέξης δόξης.

οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ σοῦ ἡ ἐξ Ἀδάμ ὑπόστασις: (δὲν κρύφτηκε ἀπὸ σένα ἡ ὑπόστασή μου, ὅτι κατάγομαι δηλαδή κι ἐγὼ ἀπὸ τὸν Ἀδάμ). Ἄρα ἦρθες στόν Ἄδη καί γιὰ μένα.

ταφεῖς φθαρέντα με καινοποιεῖς: (ἢ με τὸ νὰ ταφεῖς, ἢ ἀφοῦ ἐτάφης με καινοποιεῖς ἐμένα, ποῦ εἶχα φθαρεῖ).

καινοποιῶ: (κάνω κάτι ἢ κάποιον καινούργιο).

Ἔολα δικαιολογοῦν τὴν κατάληξη : **Φιλάνθρωπε.**

Ἔδῃ γ'.

Ὁ Εἰρμός.

Ἦ ἐ τὸν ἐπὶ ὑδάτων κρεμάσαντα πᾶσαν τὴν γῆν ἀσχέτως ἢ Κτίσις κατιδοῦσα ἐν τῷ Κρανίῳ κρεμάνεον, θάμβει πολλῶ συνείχετο. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε, κραυγάζουσα.

Τροπάρια

Ἦ ὕβολα τῆς ταφῆς σου παρεδείξας τὰς ὁράσεις πικθύνας· νῦν δὲ τὰ κρύφια σου θεανδρικῶς διετράνωσας καὶ τοῖς ἐν Ἄδη, Δέσποτα. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε, κραυγάζουσιν.

Ἦ πλωσας τὰς παλάμας καὶ ἦνωσας τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα, καταστολῆ δέ, Σῶτερ, τῆ ἐν σινδόνι καὶ μνήματι πεπεδημένους ἔλυσας. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε, κραυγάζοντας.

Ἦ νήματι καὶ σφραγίσιν, Ἀχώρητε, συνεσχέθης βουλήσει· καὶ γὰρ τὴν δυνάμιν σου ταῖς ἐνεργείαις ἐγνώρισας θεουργικῶς τοῖς μέλπουσιν. Οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε, φιλάνθρωπε.

Ὁ Εἰρημός.

Τὸ ῥῆμα **συνείχετο** ἔχει ὡς ποιητικὸ αἴτιο τὸ **θάμβει** καὶ ὡς Ὑποκείμενο τὸ **Κτίσις**. Ἀπὸ τὸ Συντακτικὸ τῆς Ἀττικῆς γνωρίζομε ὅτι τὸ ποιητικὸ αἴτιο μπορεῖ νὰ εἶναι μὲ ἀπλή Δοτικὴ καὶ σὲ μὴ συντελικούς χρόνους, ὅταν τὸ κείμενο εἶναι ποιητικὸ (λ.χ. τραγωδία). Συντελικοὶ χρόνοι εἶναι ὁ Παρακείμενος, ὁ Ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος Μέλλων.

κατιδοῦσα: Εἶναι Μετοχὴ χρονικὴ (ἢ αἰτιολογικὴ) καὶ ἐξηγεῖ πόποτε (ἢ γιατί) ἢ **Κτίσις συνείχετο θάμβει**.

κατιδοῦσα: (ὅταν ἢ ἐπειδὴ σὲ εἶδε). Ἀντικείμενο τῆς Μετοχῆς εἶναι τὸ **σέ** καὶ κατηγορηματικὴ Μετοχὴ εἶναι ἢ Μετοχὴ **κρεμάμενον**.

ἢ **Κτίσις κατιδοῦσά σε ... κρεμάμενον**: (ἢ Κτίσις ὅταν εἶδε ἐσένα ... νὰ κρέμεσαι).

τὸν κρεμάσαντα: Εἶναι ἐπιθετικὴ Μετοχὴ καὶ ἔχει Ὑποκείμενο τὸ **σέ** καὶ Ἀντικείμενο **τὴν γῆν**.

ἐπὶ ὕδατων: Ἡ γῆ ἐδῶ θεωρεῖται κρεμασμένη στὰ ὕδατα τῆς ἀτμόσφαιρας ἢ κατὰ τὶς γνώσεις τῆς ἐποχῆς στὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν.

ἀσχέτως: Εἶναι ἐπίρρημα καὶ σημαίνει χωρὶς νὰ κρατιέται ἀπὸ πουθενά.

Ἡ Μετοχὴ **κραυγάζουσα** εἶναι τροπικὴ καὶ δείχνει πῶς ἐξεδήλωνε ἢ Κτίσις τὸν θαυμασμό τῆς.

οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου, Κύριε: Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐφύμνιο τῆς γ' ὥδῆς. Ἡ γ' ὥδῆ κάθε Κανόνος ἔχει ὡς πρότυπο τὴν γ' ὥδῆ τοῦ Ψαλτηρίου, ποῦ εἶναι ἢ προσευχὴ τῆς προφῆτιδος Ἄννης. Σ' αὐτὴν τὴν ὥδῆ ὑπάρχει ὁ στίχος **οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν**. Ἀπ' αὐτὸν τὸ στίχο πλάστηκε τὸ ἐφύμνιο.

ἐν τῷ Κρανίῳ: Κρανίον ἢ Κρανίου τόπος ἐλέγετο ὁ λόφος, ὅπου ἐστήθη ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου. Ὑπῆρχε ἢ παράδοσις ὅτι ἐκεῖ εὕρισκετο θαμμένο τὸ κρανίον τοῦ Ἀδάμ.

Τροπάριο 1ο

παρέδειξας: Εἶναι Ἀόριστος τοῦ ῥῆμ. **παραδείκνυμι** (δείχνω κατὰ κάποιον τρόπο αἰνιγματωδῶς, ὅπως γίνεται μὲ τὶς προφητείες).

σύμβολα: (προφητικὲς προτυπώσεις).

ὁράσεις: Ἐννοεῖ τὶς προφητείες. Περβ. Ὡσπὲρ ἰβ, 10 **ἐγὼ ὁράσεις ἐπλήθυνα**.

διετράνωσας: (ἔδειξες καθαρὰ καὶ ζωηρά).

τὰ κρύφια: Ἐννοεῖ τὴν θεανδρική ὑπόστασις τοῦ Χριστοῦ, ἢ ὅποια ἕως τώρα ἦτο κρυφὴ καὶ μόνο μὲ προφητικὰ σύμβολα διετυπώνετο (λ.χ. μὲ τὸ περιστατικὸ τοῦ Ἰωνᾶ, μὲ τοῦ Δανιήλ, τῶν Τριῶν Παίδων κ.ἄ.) - περβ. 50ὸς ψαλμὸς : **τὰ ἀδπλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι**.

καὶ τοῖς ἐν Ἄδῃ: (ἀκόμα καὶ στοὺς νεκροὺς ἔδειξες τὴν κρυφὴν ἕως τώρα θεανδρική σου ὑπόστασις). Μ' αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς ὅτι μετὰ τὸν θάνατό του ὁ Κύριος ἦλθε στὸν Ἄδῃ καὶ ἐφανερώσε τὸν ἑαυτό του, ὅπως εἶχε φανερώσει τὸν ἑαυτό του καὶ στοὺς ζῶντες ἐπάνω στὴ γῆ.

Τὸ **κραυγάζουσι** εἶναι Μετοχὴ καὶ ἔχει ὡς Ὑποκείμενο τὸ **τοῖς ἐν Ἄδῃ**.

οὐκ ἔστιν ἅγιος πλὴν σου Κύριε ... : (δὲν ὑπάρχει ἅγιος ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ σένα). Κραυγὴ θριαμβικῆς ἀναγνώρισης.

Τροπάριο 2ο

ἠπλωσας τὰς παλάμας (ἐννοεῖ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ) **καὶ ἠνωσας τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα**: Διεστῶτα τὸ πρὶν ἐννοεῖ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἐθνικούς ἢ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἀγγέλους ἢ ἀκόμη τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ Θεό, τὸ ἐπικρατέστερο.

καταστολῆ: (μὲ τὴν καταστολήν, δηλ. μὲ τὸ τύλιγμα). Εἶναι Δοτικὴ τοῦ τρόπου.

καὶ μνήματι: Εἶναι δευτέρη Δοτικὴ τοῦ τρόπου. Μὲ τὸ τύλιμά σου στὸ σεντόνι τῆς ἀποκαθίλωσης καὶ μὲ τὸ μνήμα (δηλ. μὲ

τὴν ταφή σου). Πρόσεξε τὴ λύση διὰ τῶν ἀντιθέτων, π.χ. καταστολῆ - ἔλυσας.

πεπεδημένους ἔλυσας: (τοὺς δεμένους, τοὺς δεσμίους, ἔλυσες, δηλ. ἐλευθέρωσες). Γιατὶ ὁ Χριστὸς κατάργησε τὸ ἀμετάκλητο τοῦ θανάτου μὲ τὸ νὰ δείξει τὴν ἀνάσταση πρῶτα στὸ δικό του σῶμα.

πεπεδημένους: Εἶναι Μετοχή Παρακειμένου **πεπέδημαι** τοῦ ῥήμ. **πεδάομαι** (δένομαι, δεσμεύομαι) .

Τροπᾶριο 3ο

συνεσχέθης: (κλείστηκες, κρατήθης).

μνήματι καὶ σφραγίσιν...: Εἶναι Δοτικὲς ποιητικοῦ αἰτίου, (ἀπὸ μνήμα καὶ σφραγίδες κρατήθης μὲ τὴ θέλησή σου). Πρβ. Ματθ. Κζ' 66 πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον.... Τὸ βουλήσει εἶναι Δοτικὴ τοῦ τρόπου.

ἀχώρητος: Ἐδῶ χαρακτηρίζεται ὁ Χριστὸς ὡς Θεός.

ἐγνώρισας: Εἶναι μεταβατικὸ (ἔκανες γνωστή).

ταῖς ἐνεργείαις: Δοτικὴ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου . (Μὲ τίς ἐνέργειές σου ἔκανες γνωστὴ τὴ δύναμή σου, ἂν καὶ τὸ σῶμά σου ἦταν στὸν τάφο). Ἐνέργειες ἐδῶ ἐννοεῖ τὰ θαύματα, ποὺ ἀκολούθησαν μετὰ τὴν ταφήν τοῦ Κυρίου. Ἡ κυριότερη βέβαια ἐνέργεια ἦταν αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου.

θεουργικῶς: (μὲ ἔργα θεϊκά). Οἱ ἐνέργειες, ποὺ ἀκολούθησαν, ἔδειξαν ὅτι ὁ ταφείς εἶναι Θεός.

τοῖς μέλπουσι: Εἶναι τὸ Ἀντικείμενο 1ο στὸ ῥήμα ἐγνώρισας. Ἀντικείμενο 2ο, τὴν δύναμίν σου. Οἱ μέλποντες εἶναι οἱ ψάλλοντες.

Τὸ σου εἶναι Γενικὴ Κτητικὴ.

Ῥδὴ δ'.

Ὁ Εἰσμός.

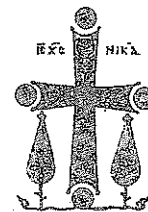
Ἦ ἦν ἐν Σταυρῷ σου θείαν κένωσιν προορῶν
Ἰ Ἀββακούμ ἐξεστικῶς ἐβόα· Σὺ δυναστῶν
Ἰ διέκοψας κράτος, Ἄγαθέ, ὀμιλῶν τοῖς ἐν
Ἰ Ἄδῃ ὡς παντοδύναμος.

Τροπᾶρια

Ἦ ἑβδόμην σήμερον ἡγίασας, ἦν εὐλόγησας πρὶν
Ἰ καταπαύσει τῶν ἔργων· παράγεις γὰρ τὰ
Ἰ σύμπαντα καὶ καινοποιεῖς, σαββατίζων, Σωτήρ
Ἰ τῆς μου, καὶ ἀνακτῶμενος.

Ἦ ὠμαλεότιτι τοῦ κρείττονος, ἐκνικήσαντός
Ἰ σου, τῆς σαρκὸς ἢ ψυχῆ σου διήρηται σπαράττουσα ἄμφω γὰρ δεσμούς, τοῦ θανάτου
Ἰ καὶ Ἄδου, Λόγε, τῷ κράτει σου.

Ἦ Ἄδης, Λόγε, συναντήσας σοι ἐπικράνθη,
Ἰ βροτὸν ὀρῶν τεθωμένον, καταστικτον τοῖς
Ἰ μύλωσι καὶ πανσθενουργόν, τῷ φρικτῷ τῆς
Ἰ μορφῆς δὲ διαπεφύνηκεν.

Ὁ Εἰσμός.

Ἐβόα Ἀββακούμ (Αβ. γ' 14) *διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν. Δυναστες* ἐννοεῖ τοὺς δαίμονες, ποὺ ἐκυριαρχοῦσαν ἐπάνω στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔκαναν τὸν Ἄδν ἀμετάκλητον.

Ὁ προφῆτης Ἀββακούμ προορατικῶς ὡς προφῆτης ἔβλεπε (ἐν ἐκστάσει) *τὴν θεῖαν Κένωσίν Σου ἐν Σταυρῷ*, δηλ. τὸ ὅτι ὁ Κύριος ἐκένωσεν τὸν ἑαυτό του, τὸν ἄδειασε ἀπὸ τῆς θεῖας δύνανται καὶ ἐξουσίας μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὴν Κένωση αὐτὴ ὁ Χριστὸς διέκοψε τὸ κράτος τῶν δυναστῶν, δηλ. ἔκοψε καὶ κατάρχησε τὴ δύνανται τῶν δαιμόνων καὶ τοῦ θανάτου.

ὀμιλῶν τοῖς ἐν Ἄδν: (συνυπάρχων, συναναστρεφόμενος τοὺς νεκρούς). Τὸ ῥῆμα ὀμιλῶ ἔχει σχέση μετὰ τὴ λέξη ὀμιλος.

Τροπᾶριο 1ο

ἐβδόμην σήμερον ἡγίασας: Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα εἶναι τὸ Σάββατο. Τὸ Σάββατο τὸ εὐλόγησεν ὁ Θεός, γιατί κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέρα *ἀνεπαύθη*, ἀφοῦ εἶχε τελειώσει τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου.

Τὰ κτίσματα ὁμοῦς ἔμελλον μετὰ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων νὰ χάσουν τὸ κάλλος τους καὶ ἡ κτίση νὰ ἀμαρωθεῖ. Βλέπε Ρωμ. π' 22: *οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν.* Ἔτσι ἐνῶ τὸ Σάββατο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φανερῶνται τὸ τέλος τῆς κτιστῆς δημιουργίας, κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο, ποὺ ὁ Κύριος *ἀναπαύεται* στὸν τάφο, ἀρχίζει νὰ τελεσιουργεῖται ἡ ἀνακαίνιση τοῦ κτιστοῦ κόσμου, ἡ ἀνάπλαση καὶ ἀναδημιουργία του, ἡ ὁποία κορυφώνεται τὴν Κυριακὴ γιὰ μᾶς μετὰ τὴν Ἀνάσταση. Ὁ ἀνακαινισμένος κόσμος γίνεται ἀφθαρτος μετὰ ἀρχὴν τὴν ἀνθρώπινη ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Ἅγιο Βάπτισμα τῶν πιστῶν.

Γι' αὐτὸ λέγει ὁ ποιητής: *παράγεις τὰ σύμπαντα καὶ καινοποιεῖς* δηλαδὴ μεταμορφώνεις, ἀλλάζεις τὰ σύμπαντα καὶ τὰ κάνεις καινούργια.

σαββατίζων καὶ ἀνακτώμενος: (ἀναπαυόμενος μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ ἔργου σου καὶ ἀποκτῶντας πάλι τὸν κόσμον). Ὁ ἅγ.

Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης τὸ διατυπώνει: *σαββατίζεις σωματικῶς, πνευματικῶς ὁμοῦς καὶ μυστικῶς παράγεις ὅλην τὴν Κτίσιν καὶ καινοποιεῖς, καὶ πάλιν ἀποκτῶς αὐτὴν ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ ἐκ τοῦ κακῶς εἶναι εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀνακαλούμενος.*

Τροπᾶριο 2ο

ἡ ψυχὴ σου διήρηται: (ἡ ψυχὴ σου ἀποχωρίστηκε ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο σῶμά σου). Ὁ τύπος (διήρηται) εἶναι Παρακείμενος τοῦ ῥῆμ. διαιροῦμαι (ἀποχωρίζομαι).

ἐκνικήσαντός σου: (ἀφοῦ ἐνίκησες ἐσύ). Στοὺς ἀνθρώπους ἡ ἀπόσπαση τῆς ψυχῆς γίνεται μετὰ τὴ νίκη τοῦ θανάτου ἐπάνω στὸν ἀνθρώπο λόγω τῶν ἁμαρτιῶν του· στὴν περίπτωση τοῦ Κυρίου ἐνίκησε ὁ ἴδιος καὶ ἐκουσίως ἐδέχθηκε τὴν ἀπόσπαση. Καὶ αὐτὸ ἔγινε κατορθωτὸ μετὰ τὴν *ῥωμαλεότητα τοῦ κρείττονος*, δηλ. μετὰ τὴ μεγαλειώδη δύνανται τοῦ ἰσχυρότερου. Ἐδῶ ἰσχυρότερος εἶναι ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ποὺ ἐπεδίωξε (διέταξε, ἐκάλεσε) τὸ θάνατό του ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου ῥωμαλέος εἶναι ὁ θάνατος ἐπάνω στὴν ἀσθενῆ λόγω τῶν ἁμαρτιῶν ἀνθρώπινη φύση.

σπαράττουσα: Ὑποκείμενο, ἡ ψυχὴ σου. Ὡς κυβερνώσα τὸ σῶμα ἔδωσε καὶ σ' αὐτὸ τὴ δύνανται νὰ σπαράξει τοὺς δεσμοὺς τοῦ σωματικοῦ θανάτου καὶ ἡ ἴδια ἐσπάρραξε τοὺς δεσμοὺς τῶν ψυχῶν στὸν Ἄδν.

Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί ἐκουσίως ὁ Κύριος ἐκάλεσε τὸν θάνατο. Μὲ τὴ δύνανται τῆς θεανδρικής του ψυχῆς διέλυσε (ἐσπάρραξε) τὰ δεσμὰ τοῦ τάφου καὶ ἀνέστησε τὸ ἅγιο σῶμά του καθὼς καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ Ἄδου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀνέστησε τις ψυχὲς στὴ θεὰ τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ δύνανται τῆς ἐπανένωσης μετὰ τὰ σώματα.

ἄμφω δεσμούς: Ποιητικὸς τύπος ἀντὶ ἀμφοτέρους τοὺς δεσμοὺς.

Ἐπάρχει καὶ ἡ γραφή: *σπαράττουσιν ἀντὶ σπαράττουσαν.* Συντακτικὰ εἶναι ὀρθότερη, καὶ αὐτὴν τὴ γραφή ἔχει τὸ Ἑορτοδρόμιο. Τότε τὸ ἄμφω εἶναι Ὑποκείμενο τοῦ ῥήματος καὶ σημαίνει ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Τότε τὸ νόημα εἶναι ἔτσι: Καὶ τὸ σῶμά σου (με

τὴν ἀνάστασίν σου) καὶ ἡ ψυχὴ σου (μὲ τὴν ἀπόλυση τῶν ψυχῶν ἀπ' τὰ δεσμὰ τοῦ Ἄδου) σπαράσσουν τοὺς δεσμοὺς τοῦ θανάτου (σώματα) καὶ τοῦ Ἄδου (ψυχές). Τότε πρέπει νὰ ἔχει τελεία μετὰ τὸ διήρηται.

τῷ κράτει σου: Εἶναι Δοτικὴ αἰτίας ἢ τοῦ μέσου. (Μὲ τὴ δύναμίν σου).

Τροπᾶριο 3ο

ὁ Ἄδης συναντήσας σοὶ ἐπικράνη. Ὁ μελωδὸς ἀνατρέχει στὸν Ἡσαΐα Ὁ Ἄδης κάτωθεν ἐπικράνη συναντήσας σοὶ (Ἠσ. ιδ' 9) . Ἐπίσης καὶ στὸν Κατηχητικὸ λόγο τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

βροτὸν ὄρων τεθωμένον (βλέπων ἐννοεῖται ὁ Ἄδης ἄνθρωπον θεωμένον).

κατάστικτον τοῖς μύλωψι (κατασπασμαδεμένον ἀπὸ τὰ κτυπήματα).

καὶ πανσθεουργόν: (ικανὸν νὰ ἀσκήσει κάθε δύναμη, ἄρα παντοδύναμον).

διαπεφώνηκεν: Εἶναι Παρακείμενος τοῦ διαφωνῶ (μένω μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα, χάνω τὴ φωνή μου).

τῷ φρικτῷ: Εἶναι Δοτικὴ τῆς αἰτίας.

Γιὰ τὸν Ἄδην ἡ θεὰ τοῦ θεανθρώπου ἦταν φορικτή, γιατί καταργούσε τὴν ἐξουσία του.

Ῥδὴ ε'.

Ὁ Εἰρμός.

Θεοφανείας σου, Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθῶς γενομένης, Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίσας ἐκράυγαζεν· Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῆ ἀγαλλιάσονται.

Τροπᾶρια

Νεοποιεῖς τοὺς γηγενεῖς ὁ Πλαστοουργὸς χοϊκὸς χρηματίσας, καὶ σινδῶν καὶ τάφος ὑπεμφαίνουσι τὸ συνόν σοι, Λόγε, μυστήριον ὁ εὐσχήμων γὰρ βουλευτὴς τὴν τοῦ Σέ φύσαντος βουλὴν σχηματίζει, ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καινοποιοῦντός με.

Νία θανάτου τὸ θνητόν, διὰ ταφῆς τὸ φθαρτὸν μεταβάλλεις· ἀφθαρτίζεις γὰρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζων τὸ πρόσλημμα· ἢ γὰρ σὰρξ σου διαφθορὰν οὐκ εἶδε, Δέσποτα, οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου εἰς Ἄδου ξενοπρεπῶς ἐγκαταλέλειπται.

Ξ ἀλοχεύτου προελθὼν καὶ λογχευθεὶς τὴν πλευρὰν, Πλαστοργέ μου, ἐξ αὐτῆς εἰργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς θῦας, Ἄδὰμ γενόμενος, ἀφυπνώσας ὑπερφυῶς ὕπνον φυσίζων καὶ ζῶν ἐγείρας ἐξ ὕπνου καὶ τῆς φθορᾶς ὡς παντοδύναμος.

Ὁ Εἰρημός.

ἐκραύγαζεν (ὁ Ἡσαίας) ἰδὼν (χρονικὴ Μετοχὴ) φῶς ἀνέσπερον (Ἀντικείμενον τῆς Μετοχῆς). Ἡ Γενικὴ τῆς Θεοφανεΐας σου εἶναι Γενικὴ κτητική. Ἐξήγησις: ὅταν εἶδε ἢ ἐπειδὴ εἶδε ὁ Ἡσαίας τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς Θεοφανεΐας σου.

συμπαθῶς γενομένης: Ἡ Μετοχὴ εἶναι ἀναφορικὴ (ἢ ὅποια -θεοφάνεια- ἔγινε πρὸς ἡμᾶς μὲ συμπάθεια).

ἀναστήσονται, ἐγερθήσονται, ἀγαλλιάσονται: Τρεῖς κύριες προτάσεις ὡς Ἀντικείμενα τοῦ ῥήματος ἐκραύγαξε.

ὀρθρίζω: (ἐγείρομαι κατὰ τὸν ὄρθρον).

Χωρὶα τοῦ Ἡσαίου: *ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς.* (Ἡσ. Κς' 9). *Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ* (Ἡσ. Κς' 19).

Τροπάριο 1ο

νεοποιεῖς: (τοὺς κάνεις νέους).

γηγενεῖς: (οἱ γεννηθέντες ἀπὸ τῆ γῆ, οἱ θνητοί).

χοϊκὸς χρηματίσας: (μὲ τὸ νὰ γίνεις χοϊκός, δηλ. σὰν τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἐπλάστηκαν ἀπ' τὸ χῶμα).

ὁ Πλαστουργός: (ἐσύ, ποὺ εἶσαι ἢ μολονότι εἶσαι ὁ Πλάστης τῶν γηγενῶν).

ὑπεμφαίνουσιν: (συμβολικὰ φανερώνουν). Ὑποκείμενα τοῦ ῥήμ. εἶναι τὰ σινδῶν καὶ τάφος. Ἀντικείμενο τοῦ ῥήμ. εἶναι τὸ μυστήριον.

τὸ συνόν: Εἶναι ἐπιθετικὴ Μετοχὴ καὶ λειτουργεῖ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός.

Ἐξήγησις: ὑποδηλώνουν συμβολικὰ ἢ σινδῶν καὶ ὁ τάφος τὸ μυστήριον, ποὺ ὑπάρχει σὲ σένα (σοι).

σοι: Εἶναι Ἀντικείμενο τῆς Μετοχῆς συνόν.

Τὸ μυστήριον, ποὺ ὑποδηλώνουν ἢ καινὴ σινδῶν καὶ ὁ καινὸς τάφος εἶναι ὅτι ὁ Χριστὸς μέσα ἀπὸ καινούργια στοιχεῖα βγαίνει καινούργιος καὶ κάνει τὴν κτίσιμ καινούργια.

ὁ εὐσχήμων (ἀξιωματοῦχος) Βουλευτὴς σχηματίζει (δηλ. πραγματοποιεῖ συμβολικὰ) τὴν βουλὴν τοῦ Σὲ φύσαντος (δηλ. τὴν βουλὴ τοῦ Θεοῦ Πατρός, ποὺ Σὲ γέννησε).

ἐν σοὶ (σὲ σένα).

Ἡ βουλὴ αὐτὴ ἦταν νὰ καινουργώσει ὁ καινούργιος ἄνθρωπος, ὁ θεάνθρωπος Χριστὸς, τὴν κτίσιμ βγαίνοντας ἀπὸ καινούργιο τάφο καὶ τυλιγμένος μὲ καινούργιο σεντόνι, ὅπως γεννήθηκε ἀπὸ καινούργια μήτρα τῆς Παρθένου Μαρίας. Τὸ Σὲ κρατεῖ τὸν τόνο λόγῳ ἐμφάσεως. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις μέσα σ' αὐτὸν τὸν Κανόνα.

φύσας: Μετοχὴ τοῦ φύω (γεννῶ).

καινοποιοῦντός με: (ὁ ὁποῖος μὲ κάνει κι ἐμένα καινούργιον). Τὸ Ὑποκείμενο τῆς Μετοχῆς πρέπει νὰ εἶναι τὸ φύσαντος, γιατί μ' αὐτὴ τῆ λέξη ταιριάζει ἢ πτώσιμ τῆς Μετοχῆς. Δηλαδὴ: ὁ ... βουλευτὴς σχηματίζει ἐν σοὶ τὴν βουλὴν τοῦ σὲ φύσαντος .. καινοποιοῦντός με: τὴν βουλὴ (ἀπόφασιμ) αὐτοῦ, ποὺ σὲ γέννησε, ὁ ὁποῖος (Πατὴρ) μὲ κάνει ἐμένα καινούργιον.

Τροπάριον 2ο

διὰ θανάτου: (ἐννοεῖται σοι, δηλ. διὰ τοῦ θανάτου σου, ὅπως καὶ διὰ ταφῆς σου, δηλ. διὰ τῆς ταφῆς σου).

τὸ φθαρτόν: (ἐννοεῖται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως).

ἄφθαρτίζεις: (κάνεις ἄφθαρτο).

θεοπρεπέστατα: Γιατί μόνο στὸ Θεὸ ταιριάζει νὰ κάνει ἄφθαρτο τὸ φθαρτό.

ἀποθανατίζων τὸ πρόσλημμα: (κάνοντας ἀθάνατο αὐτό, ποὺ προσέλαβες καὶ ἔνωσες μὲ τῆ θεϊκὴ σου ὑπόστασιμ). Πρόσλημμα εἶναι τὸ ἀνθρώπινο μέρος τῆς ὑποστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

ἢ γὰρ σὰρξ σου οὐκ εἶδε διαφθοράν: (γιατί ἢ σὰρκα σου δὲν εἶδε διαφθορά, δηλ. διάλυσιμ, ἀποσύνθεσιμ).

οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου ... ἐγκαταλέλειπται: (οὔτε ἡ ψυχὴ σου

Τροπάριον 3ο

εργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς θύας: (ἐπραγματοποίησες τὴν ἀνάπλασιν τῆς Εὐας). Ἐδῶ Εὐαν ἐννοεῖ τὴ ζωὴ. Γένεσι 3, 20: «καὶ Ἀδὰμ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωὴν».

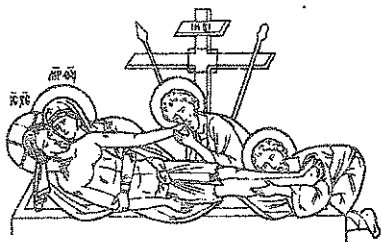
ἐξ αὐτῆς: (ἐννοεῖ τῆς πλευρᾶς τῆς λογχευθείσης).

ἐξ ἀλοχεύτου προελθὼν: (ἂν καὶ γεννήθηκες ἀπὸ μητέρα, ποὺ δὲν κοιλοπόνησε ἢ δὲν παντρεύτηκε, ἐσὺ ἐδέχθηκες τὴν πληγὴ τῆς λόγχης στὴν πλευρὰ σου). Ἄπ' αὐτὴν τὴν λογχευθεῖσαν πλευρὰν ἔκανες τὴν ἀνάπλασιν τῆς ζωῆς, ὅπως ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδὰμ ἔπλασε ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα, τὴν Εὐά.

Ἀδὰμ γενόμενος: Ἐννοεῖ ἀφοῦ ἔγινες νέος Ἀδὰμ καὶ ἡ νέα Εὐά πλέον εἶναι ἡ νέα ἀνθρωπότητα, ποὺ θὰ ζεῖ στὴν καινὴ κτίσι.

ἀφυπνώσας ὕπνον φυσίζων: (ἀφοῦ ὕπνωσες -ἀπέθανες ἐπὶ Σταυροῦ- ὕπνο παρεκτικὸν τῆς ζωῆς). Ἀντίστοιχο συμβολικὰ εἶναι ὁ ὕπνος τοῦ Ἀδὰμ, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀπέσπασε τὴν πλευρὰν του καὶ ἔπλασε τὴν Εὐά. Φυσίζωος σημαίνει αὐτόν, ποὺ ἔχει στὴ φύση του τὴ ζωὴ καὶ γεννάει ζωὴ.

Μὲ τὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θάνατόν του, (ὕπνον φυσίζων) ὁ Χριστὸς ἤγειρε τὴν ζωὴν ἐξ ὕπνου (ἀνέστησε τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς). Αὐτὴ τὴν ἐννοίαν ἔχει ἡ φράσι ζωὴν ἐγείρας ἐξ ὕπνου καὶ τῆς φθορᾶς.

Ἦδὴ ς'.

Ὁ Εἰρμός.

Ἦνεσχέθη, ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέργοις κιντήτοις Ἰωνᾶς· σοῦ γὰρ τὸν τύπον φέρων, τοῦ παθόντος καὶ ταφῆ δοθέντος, ὡς ἐκ θαλάμου τοῦ θηρὸς ἀνέθορε, προσεφώνει δὲ τῇ κουστωδιᾷ· Οἱ φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατελίπετε.

Τροπάρια.

Ἦνερῆτης, ἀλλ' οὐ διηρέτης, Λόγε, ἥς μετέσχες σαρκός· εἰ γὰρ καὶ λέλυται σου ὁ ναὸς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ οὕτω μία ἦν ὑπόστασις, τῆς Θεότητος καὶ τῆς σαρκός σου· ἐν ἀμφοτέροις γὰρ εἰς ὑπάρχεις Υἱός, Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

Ἦροκτόνον ἀλλ' οὐ θεοκτόνον ἔφυ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδὰμ· εἰ γὰρ καὶ πέπονθέ σου τῆς σαρκός ἡ χοϊκὴ οὐσία, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀπαθῆς διέμεινε· τὸ φθαρτὸν δὲ σου πρὸς ἀφθαρσίαν μετεστοιχείωσας καὶ ἀφθάρτου ζωῆς ἔδειξας πηγὴν ἐξ ἀναστάσεως.

Ἦσιλεύει, ἀλλ' οὐκ αἰωνίζει Ἄδης τοῦ γένους τῶν βροτῶν· σὺ γὰρ τεθεῖς ἐν τάφῳ, Κραταιέ, ζωαρχικῆ παλάμῃ τὰ τοῦ θανάτου κλεῖθρα διεσπάραξας καὶ ἐκήρυξας τοῖς ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖ καθεύδουσι λύτρωσιν ἀψευδῆ, Σῶτερ, γεγονῶς νεκρῶν πρωτότοκος.

Ὁ Εἰρμός.

Ἡ στ' ᾠδὴ κάθε Κανόνος ἔχει ὡς πρότυπον τὴν ᾠδὴν τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ τοῦ Ψαλτηρίου.

συνεσχέθη: (κλείστηκε, κρατήθηκε).

οὐ κατεσχέθη: (δὲν χάθηκε, δὲν πάρθηκε γιὰ πάντα).

στέρνοις κιτῖοις: Στέρνα εἶναι ὁ στόμαχος, τὰ σπλάχνα τοῦ κήτους. Εἶναι Δοτικὴ ποιητικοῦ αἰτίου.

ἀνέθορον: Εἶναι Ἄδριστος β' τοῦ ῥήμ. ἀναθρώσκω (ἀνεβαίνω, ἐλεύθερα βγαίνω ἐπάνω). Ἄνεθορε τοῦ θηρός σημαίνει βγήκε ἀπὸ τὸ θηρίο (δηλ. τὸ κῆτος).

ὡς ἐκ θαλάμου: (σὰν ἀπὸ θάλαμο). Ὁλοκληρωμένη ἢ ἔκφραση εἶναι: ὡς νυμφίος ἐκ θαλάμου προελθὼν, δηλ. σὰν γαμπρός, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸν νυφικὸ θάλαμο, (χαρούμενος καὶ ἔνδοξος).

σοῦ τὸν τύπον φέρων: (φέροντας ἐπάνω του, δηλ. συμβολίζοντας τὸν τύπον σου). Ὁ Ἰωνᾶς ἦταν προτύπωση τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

προσεφώνει δὲ τῆ κουστωδία: Εἶναι φανταστικὴ σύλληψη τοῦ μελωδοῦ ὅτι ὁ Ἰωνᾶς προφητικῶς ἐλεεινολογοῦσε τοὺς φύλακες τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου. Κουστωδία εἶναι λατινικὴ λέξις (custodia) καὶ σημαίνει φρουρά.

Τὰ μάταια καὶ ψευδῆ εἶναι σύστοιχα Ἀντικείμενα στὴ Μετοχὴ φυλαττόμενοι (οἱ φυλαττόμενοι ματαίας καὶ ψευδεῖς φυλακάς).

ἔλεον αὐτοῖς ἐγκατελίπετε: Τὸ αὐτοῖς ἀντὶ τοῦ ὑμῖν αὐτοῖς, δηλ. ὑμῖν. Ἐξήγηση: Ἐσεῖς, ποὺ μάταια καὶ ψευδῶς φυλάσσετε (τὸν τάφον), ἐγκαταλείψατε τὸν ἔλεόν σας, δηλ. αὐτὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ σᾶς σώσει, ἦτοι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιὰ σᾶς. Καὶ τὸ ἔκαναν αὐτὸ μὲ τὸ νὰ μὴν ὁμολογήσουν τὴν Ἀνάσταση, γιὰ νὰ σιωπήσουν καὶ νὰ πάρουν δῶρα. Τὸ ὑμῖν αὐτοῖς εἶναι ἡ Δοτικὴ ἀντικειμενικὴ στὸ ἔλεον ἢ Δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ στὸ ῥῆμα ἐγκατελίπετε.

Τροπάριον 1ο

ἀνηρέθης ἀλλ' οὐ διηρέθης: (ἐθανατώθηκαν ἀλλὰ δὲν διαιρέθηκαν δηλ. δὲν χωρίστηκε ἡ θεία σου φύση ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη). Τὴν ἀνθρώπινη φύση ὀνομάζει σάρκα.

σαρκός: Εἶναι Ἀντικείμενο στὸ ῥῆμα διηρέθης.

ἥς μετέσχες: Εἶναι Ἀναφορικὴ πρόταση: στὴν ὁποία μετέσχες. Τὸ ἥς εἶναι Ἀντικείμενο στὸ ῥῆμα μετέσχες.

εἰ καὶ λέλυται: (ἂν καὶ λύθηκε). Ἐναντιωματικὴ πρόταση.

Ἐδῶ ἀναφέρεται ὁ ποιητὴς στὸ λόγο τοῦ Κυρίου *Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν* (Ιω. β' 10). Ἴσως ἀρὰ τὸ *λύσατε* σημαίνει διαλύσετε, γκρεμίσετε.

σου ὁ ναός: (ὁ ναός σου). Ἴσως ἀρὰ τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου ἀποκαλεῖ ὁ μελωδὸς τὸ ἀνθρώπινο σῶμά του. Μόνον αὐτὸ λύθηκε καὶ ὄχι βέβαια ἡ θεία φύσις. Ἡ λύσις ἐγένετο μόνο κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ πάθους.

ἀλλὰ καὶ οὕτω: (ἀλλὰ καὶ ἔτσι μὲ νεκρὸν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἢ ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ ἦταν μία, δηλ. θεανθρώπινη).

ἐν ἀμφοτέροις: (γιατὶ καὶ μὲ τὰ δύο, δηλ. θεϊκὴ φύση καὶ ἀνθρώπινη φύση καὶ μάλιστα μὲ νεκρὸ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα μία ἦταν ἡ ὑπόστασις, ἕνας εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Λόγος τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος).

Τροπάριον 2ο

θροτοκτόνον: (φονευτικὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Κυρίου ὄχι ὅμως καὶ τῆς θεϊκῆς).

εἰ καὶ πέπονθε: Εἶναι ἐναντιωματικὴ πρόταση.

Ἡ χοικὴ οὐσία εἶναι ἡ ἀνθρώπινη, φθαρτὴ οὐσία τοῦ σώματος, ποὺ ἔχει γίνεαι ἀπὸ χῶμα (πρβ. Γεν. 2, 7 «χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς...»).

μετεστοιχείωσας τὸ φθαρτὸν δὲ σου πρὸς ἀφθαρσίαν: (μετέβαλες τὸ φθαρτὸ σου σὲ ἀφθαρτὸ ἄλλαξες τὸ στοιχεῖο τοῦ φθαρτοῦ καὶ τοῦ ἔδωσες ἀφθαρσίαν).

ἔδειξας: Ἀντικείμενο ἐνν. τὸ φθαρτὸν σου σῶμα (ποὺ τὸ με-

τεστοιχειώσες εις αφθαρσίαν). Κατηγορούμενο του 'Αντικειμένου: πηγήν αφθάρτου ζωῆς. Ἐμπρ. προσδ. ἐξ ἀναστάσεως.

Δηλαδή με τὸ νὰ κάνει ὁ Χριστὸς τὸ ἀνθρώπινο σῶμά του ἀθάνατο με τὴν ἀνάστασή του (ἐξ ἀναστάσεως) τὸ ἔκανε πηγήν αφθάρτου ζωῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Τροπάριον 3ο

Βασιλεύει ἀλλ' οὐκ αἰωνίζει: (βασιλεύει ἀλλὰ ὄχι αἰώνια).

Με τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ σταμάτησε ἡ βασιλεία τοῦ Ἄδν.

τῆ ζωαρχικῆ παλάμη: (με τὴν παλάμη σου -συνεκδοχικῶς ἀντὶ δύναμη- ποὺ εἶναι ἐξουσία τῆς ζωῆς). Ἡ Δοτικὴ ἐδῶ εἶναι τοῦ ὄργάνου

τὰ κλεῖθρα δισπάραξας: (συνέτριψας τὰ κλειδιά τοῦ θανάτου). Εἶναι σχῆμα μεταφορᾶς.

ἐκάρυξας: Ἀντικείμενο 1ο τοῖς ... καθεύδουσι Ἀντικείμενο 2ο λύτρωσιν. Καθεύδουσι εἶναι Δοτικὴ πληθυντικῆς Μετοχῆς Ἐνεσιῶτος τοῦ ῥήμ. καθεύδω (κοιμοῦμαι).

γεγονῶς νεκρῶν πρωτότοκος: (με τὸ νὰ γίνεις ὁ πρῶτος, ποὺ γεννήθηκες στὴν καινὴ κτίση ἀπὸ τοὺς νεκρούς).

Ῥδὴ ζ'.

Ὁ Εἰρημός.

Ἦ φραστον θαῦμα! ὁ ἐν καμίνῳ ῥυσάμενος τοὺς ὀσίους Παῖδας ἐκ φλογός ἐν τάφῳ νεκρός, ἄπνους κατατίθεται εἰς σωτηρίαν ἡμῶν τῶν μελωδούντων· Λυτρωτά, ὁ Θεὸς εὐλογητός εἶ.

Τροπάρια

Ἦ ἐτρωται Ἄδης ἐν τῇ καρδίᾳ δεξάμενος τὸν ἐτρωθέντα λόγχῃ τὴν πλευράν καὶ στέκει πυρεθί θείῳ δαπανώμενος εἰς σωτηρίαν ἡμῶν τῶν μελωδούντων· Λυτρωτά, ὁ Θεὸς εὐλογητός εἶ.

Ἦ ἄλιος τάφος! ἐν ἑαυτῷ γὰρ δεξάμενος ὡς ὑπνοῦντα τὸν Δημιουργὸν ζωῆς θησαυρός θεῖος ἀναδέδεικται, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν τῶν μελωδούντων· Λυτρωτά, ὁ Θεὸς εὐλογητός εἶ.

Ἦ ὁμῶ θανόντων τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν ἢ τῶν ὅλων δέχεται ζωὴ, καὶ τοῦτον πηγήν ὡς δείκνυσιν ἐγέρσεως, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν τῶν μελωδούντων· Λυτρωτά, ὁ Θεὸς εὐλογητός εἶ.

Ἦ ἰα ὑπῆρχεν, ἢ ἐν τῷ Ἄδν ἀχώριστος, καὶ ἐν τάφῳ, καὶ ἐν τῇ Ἑδῆμ Θεότις Χριστοῦ σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν τῶν μελωδούντων· Λυτρωτά, ὁ Θεὸς εὐλογητός εἶ.

Ὁ Εἰκός.

ἄφραστον θαῦμα: (ἀπερινόητον καὶ ἀπερίγραπτον θαῦμα). Ἐπιφέρει προε... παράθεση.

ὁ ... ἑυσάμενος ... κατατίθεται: (αὐτὸς ποὺ ἔσωσε τοὺς ὁσίους Παῖδας τοποθετεῖται, ἐνταφιάζεται).

Ἡ ἑβδόμη ᾠδὴ ἀναφέρεται στὴν ἑβδόμη ἡμέρα, δηλ. στὸ Μέγα Σάββατον ἀλλὰ καὶ στὴν ἑβδόμη ᾠδὴ τοῦ Ψαλτηρίου, ποὺ εἶναι ἡ προσευχὴ τῶν Τριῶν Παίδων.

εἰς σωτηρίαν ἡμῶν: (γιὰ τὴ σωτηρία). Ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς σκοποῦ. Τὸ ἡμῶν εἶναι Γενικὴ Ἀντικειμενική.

μελωδῶ: (ψάλλω, τραγουδῶ).

Τροπᾶριον 1ο

τέτρωται: (ἔχει τραυματιστεῖ). Τὸ ῥῆμα τιτρώσκω σημαίνει τραυματίζω.

δεξιόμενος: Εἶναι Μετοχὴ χρονικὴ ἢ αἰτιολογική.

Ὁ τρωθεὶς λόγῳ τὴν πλευρὰν εἶναι ὁ Χριστός.

τρωθεὶς: Εἶναι Μετοχὴ Παθητικῆ Ἀορίστου ἐτρώθην τοῦ ῥῆμ. τιτρώσκω (τραυματίζω).

στενεῖ: (στενάζει).

δαπανώμενος: Εἶναι αἰτιολογικὴ ἢ χρονικὴ Μετοχὴ. Δηλ. στενάζει, ἐπειδὴ κατατρώγεται ἀπὸ θεία φωτιά.

πυρὶ θείῳ: Εἶναι ποιητικὸ αἴτιο στὴ Μετοχὴ δαπανώμενος. Τὸ θεῖον πῦρ εἶναι τὸ ἅγιον σῶμα τοῦ Κυρίου μέσα στὸν τάφο.

Ἄδης: Ἐδῶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὁ διάβολος, ὁ τοῦ Ἄδου αἴτιος κατὰ τὸν Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην.

Τροπᾶριον 2ο

ὀλβιος τάφος: Εὐτυχὴς καὶ μακαριστὸς καὶ πλούσιος ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, γιατί δὲν περιέχει τὴν ἀποσύνθεση καὶ τὴ φθορὰ ἀλλὰ τὸ σῶμα τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐδέχθη ὁ τάφος τὸν Δημιουργὸν ὡς ὑπνοῦντα, δηλ. σὰν

νὰ κοιμῶταν, ἐνῶ ἦτο νεκρός. Λόγω τῆς ἀναστάσεως, ποὺ ἀκούθησε, ἦταν ὡς ὑπνῶν.

ζωῆς θησαυρός: (τόπος ποὺ φυλάει ζωὴν).

Ἀποκαλεῖ Δημιουργὸν τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, γιατί πάντοτε ἔμενε ἐνωμένη ἡ θεϊκὴ φύση τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἀνθρώπινη.

Τροπᾶριον 3ο

νόμῳ θανόντων: (σύμφωνα μετὰ τὸν φυσικὸ νόμο τῶν θανόντων).

Τὸ ῥῆμα δέχεται σημαίνει καταδέχεται. Ὑποκείμενο: ἡ ζωὴ, δηλ. ὁ Χριστός.

τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν: (τὴν τοποθέτησιν μέσα στὸν τάφο, τὸν ἐνταφιασμό).

καὶ δείκνυσιν (καὶ δείχνει). Ὑποκείμενο εἶναι ἡ ζωὴ, δηλ. ὁ Χριστός.

Ἀντικείμενο: τοῦτον (δηλ. τὸν τάφο). Κατηγορούμενο τοῦ Ἀντικειμένου: πηγὴν. Ἡ Γενικὴ ἐγέρσεως εἶναι τῆς ιδιότητος ἢ ἀντικειμενική. Συντάσσεται μετὰ τὸν ὄρο πηγὴν.

Τροπᾶριον 4ο

μία ὑπῆρχεν Θεότης Χριστοῦ σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι: Ἦτο μία Θεότης Χριστοῦ (κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους) ἐνωμένη πάντα μετὰ τὸ σῶμα στὸν τάφο, μετὰ τὴν ψυχὴν στὸν Ἄδην. Ἐναιρεῖ δηλ. ἐδῶ αἰρετικὲς φλυαρίες περὶ διαλύσεως τῆς ἐνότητος ἀνθρωπίνης καὶ θείας φύσεως τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τάφο.

Ἦδη ν'.

Ὁ Εἰσμός.

Ἐκστηθι φρίπτων, οὐρανέ, καὶ σαλευθήτωσαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς· ἰδοὺ γὰρ ἐν νεκροῖς λογίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν καὶ τάφῳ σμικρῶ ξενοδοχεῖται· ὄν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Τροπάρια

Ἢέλυται ἄχραντος ναὸς, τὴν πεπτωκυῖαν δὲ συνανίστησι σκηνήν· Ἀδὰμ γὰρ τῷ προτέρῳ δευτέρου ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν, κατῆλθεν μέχρις Ἀδου ταμείων· ὄν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἢέπαυται τόλμα Μαθητῶν, Ἀρμαθαίας δὲ ἀριστεύει Ἰωσήφ· νεκρὸν γὰρ καὶ γυμνὸν θεώμενος τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν αἰτεῖται καὶ κηδεύει κραυγάζων· ὄν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἢτῶν θαυμάτων τῶν καινῶν! ὦ ἀγαθότατος! ὦ ἀφράστου ἀνοχῆς! ἐκὼν γὰρ ὑπὸ γῆς σφραγίζεται ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν καὶ πλάνος Θεὸς συκοφαντεῖται· ὄν Παῖδες εὐλογεῖτε, Ἱερεῖς ἀνυμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ὁ Εἰσμός.

Ἐκστηθι φρίπτων οὐρανέ: Τὸ ῥῆμα ἐξίσταμαι σημαίνει ἀλλοιώνομαι, φεύγω ἀπὸ τῆ θέσπ μου, τὰ χάνω.

Ὁ μελωδὸς ζητάει ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεώς νὰ ταραχθοῦν.

Ἐκστηθι: Εἶναι Προστακτικὴ τοῦ μέσου Ἀορίστου β' ἐξέστην τοῦ ῥήμ. ἐξίσταμαι.

σαλευθήτωσαν: Εἶναι Προστακτικὴ τοῦ παθητικοῦ Ἀορίστου ἐσαλεύθην τοῦ ῥήμ. σαλεύω.

ἐν νεκροῖς λογίζεται: (λογαριάζεται ἀνάμεσα στοὺς νεκρούς).

Ξενοδοχεῖται: (φιλοξενεῖται). Τὸ ῥῆμα δείχνει καὶ τὸ προσωρινὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ταπεινώσῃ του συμπεριφέρεται ὡς φτωχὸς ξένος.

παῖδες εὐλογεῖτε: Τὸ εὐλογεῖτε εἶναι Προστακτικὴ. Ἀναφέρεται στοὺς Τρεῖς Παῖδες, γιατί καὶ ἡ ν' ῥῥὴ κάθε Κανόνος ἀναφέρεται στὴν ν' ῥῥὴ τοῦ Ψαλτηρίου, ποὺ εἶναι ἡ ῥῥὴ τῶν Τριῶν Παιδων.

Οἱ Παῖδες ἐκπροσωποῦν τοὺς ἀγίους, μετὰ ἀκολουθοῦν οἱ Ἱερεῖς ὡς μεσάζοντες μεταξὺ ἀγίων καὶ λαοῦ.

Τροπάριον 1ο

Ἢέλυται ἄχραντος ναὸς: Ἐννοεῖ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα τοῦ Κυρίου, ποὺ μὲ τὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θάνατον ἔχασε τὴν ζωὴ καὶ νεκρώθηκε. Μὲ τὴν ἀνάστασίν του ὁμως συνανασταίνεται μαζί του καὶ τὴν πεσμένη σκηνή. Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου συμβολίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον, ἐνῶ ὁ Ναὸς (τοῦ Σολομῶντος) συμβολίζει τὸ Χριστό. Λέγει λοιπὸν ὁ μελωδὸς ὅτι, ἐνῶ λύθηκε ὁ ναὸς (τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου), ἀνέστησε μαζί του τὴν πεσμένη σκηνή, ποὺ εἶναι ὁ πρὸ τῆς σωτηρίας ἄνθρωπος.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ δεύτερος Ἀδὰμ σὲ σύγκριση μὲ τὸν προηγούμενον (πρότερον) Ἀδὰμ, τὸν Πρωτόπλαστον. Ὁ Χριστὸς εἶναι

ὁ πρῶτος τῆς καινῆς κτίσεως ἄνθρωπος καὶ γι' αὐτὸ λέγεται δευτέρος Ἀδάμ.

ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν κατῆλθεν μέχρις Ἄδου ταμείων: (χωρὶς νὰ παύσει νὰ εἶναι Θεὸς καὶ νὰ οἰκεῖ ἐν ὑψίστοις κατῆλθε μέχρι τὰ ταμεῖα, τὰ κλειστά, σκοτεινὰ δωμάτια τοῦ Ἄδου).

Τροπᾶριον 2ο

πέπαυται τόλμα μαθητῶν: (σταμάτησε ἡ τόλμη τῶν μαθητῶν). Τόλμα εἶναι δωρικὸς τύπος ἀντὶ τόλμη.

ἄριστεύει: Εἶναι Ὀμηρικὴ λέξη, ποὺ σημαίνει ἀγωνίζεται, γιὰ νὰ δείξει τὸ ἄριστον ἦθος του.

νεκρὸν ... καὶ γυμνὸν θεώμενος: Ὑποκείμενο ἐννοεῖται ὁ Ἰωσήφ (βλέποντας νεκρὸν καὶ γυμνὸν τὸν Θεόν).

αἰτεῖται: (ζητεῖ νὰ τοῦ χαρίσουν).

Τροπᾶριον 3ο

ὧ τῶν θαυμάτων τῶν καινῶν: (πλεονασμὸς τὸ καινῶν, γιὰτι ὅλα τὰ θαύματα καινὰ εἶναι). Τὰ ὧ εἶναι θαυμαστικὰ ἐπιφωνήματα.

Θαυμάζει ὁ μελωδὸς τὰ θαύματα καὶ τὴν ἀνοχὴ τοῦ Κυρίου, γιὰτι ἐκῶν (θέλοντας ὁ ἴδιος) ὑπὸ γῆς (ἐννοεῖται νῶτα) σφραγίζεται καὶ συκοφαντεῖται (ὁ ἐν ὑψίστοις οἰκῶν) πλάνος Θεός, συκοφαντεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, δηλ. ὅτι εἶναι πλάνος Θεός. Πλάνος σημαίνει ψεύτικος, ἀπατηλός. Θαυμάζει ὁ μελωδὸς πῶς ἀνέχεται αὐτὸ ὁ Θεάνθρωπος Χριστός.

Ἡ ἔναρθη Μετοχὴ ὁ οἰκῶν εἶναι Ὑποκείμενο τοῦ ῥήμ. συκοφαντεῖται. Κατηγορούμενο: πλάνος Θεός.

Ῥδὴ θ'.

Ὁ Εἰρημός.

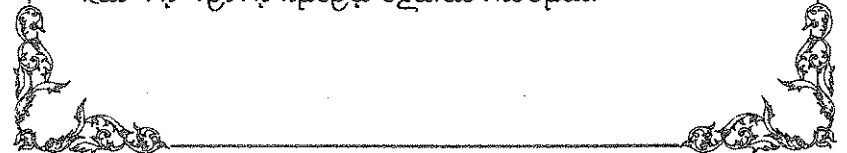
Μὴ ἐποδύρου μου, Μῆτερ, καθορῶσα ἐν τάφῳ, ὄν ἐν γαστρὶ ἄνευ σπορᾶς συνέλαβες Υἱόν· ἵνα ἀναστήσομαι γὰρ καὶ δοξασθήσομαι, καὶ ὑψώσω ἐν δόξῃ ἀπαύστως ὡς Θεὸς τοὺς ἐν πίστει καὶ πόθῳ σὲ μεγαλύνοντας.

Τροπᾶρια

Ἐπὶ τῷ Ξένῳ σου τόκῳ, τὰς ὀδύνας φυγοῦσα ὑπερφυῶς ἐμακαρίσθην, ἀναρχε Υἱέ· νῦν δὲ ἔξοσε, Θεέ μου, ἄπνουν ὀρῶσα νεκρὸν τῆ ῥομφαία τῆς λύπης σπαράττομαι δεινῶς· ἀλλ' ἀνάσκηθι, ὅπως μεγαλυθῆσωμαι.

Ἡ μὲ καλύπτει ἐκόντα, ἀλλὰ φρίπτουσιν Ἄδου οἱ πυλωροὶ ἠμφισμένον βλέποντες· στολὴν ἠμαγμένην, Μῆτερ, τῆς ἐκδικήσεως· τοὺς ἐχθροὺς ἐν Σταυρῷ γὰρ πατάξας ὡς Θεὸς ἀναστήσομαι αὐθις καὶ μεγαλύνω σε.

Ἡ γαλλιάσθῳ ἡ Κτίσις· εὐφραινέσθωσαν πάντες οἱ γιγενεῖς· ὁ γὰρ ἐχθρὸς ἐσκύλευται Ἄδης· μετὰ μύρων Γυναῖκες προσυπαντάτωσαν· τὸν Ἀδὰμ σὺν τῇ θύῃ λυτροῦμαι παγγενῆ· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐξαναστήσομαι.

Ὁ Εἰρμός.

μὴ ἐποδύρου μου Μῆτερ : Παρασταίνεται νὰ τὰ λέει ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς αὐτὰ στὴ Μητέρα του.

ἐποδύρομαί τινος: (θρηνώ γιὰ κάποιον).

μὴ ἐποδύρου ... καθορῶσα: (μὴ μὲ θρηνεῖς καθὼς -ἐπειδὴ- μὲ βλέπεις...)

ὄν ἐν γαστρὶ ἀνεύ σπορᾶς συνέλαβες Υἱόν: (τὸν Υἱόν, ποὺ συνέλαβες στὴν κοιλία σου χωρὶς σπορὰν ἀνδρός).

ἀναστήσομαι γὰρ ... δοξασθήσομαι ... ὑψώσω: Εἶναι Μέλλοντες (θὰ ἀναστηθῶ, θὰ δοξασθῶ καὶ θὰ ὑψώσω). Ἡ πρόταση εἶναι κύρια αἰτιολογικὴ· αἰτιολογεῖ γιατί νὰ μὴν θρηνεῖ ἡ Θεοτόκος.

τοὺς μεγαλύνοντας: Εἶναι Ἀντικείμενο τοῦ ῥήμ. ὑψώσω. Μὲ τὴ Μετοχὴ μεγαλύνοντας δηλώνεται ἡ σχέση τῆς φῶδης μὲ τὴν θ' φῶδὴ τοῦ Ψαλτηρίου, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὸ ῥῆμα: Μεγαλύνει...

Τροπάριον 1ο

Σ' αὐτὸ τὸ τροπάριο παρασταίνεται νὰ μιλεῖ ἡ Θεοτόκος.

ἐπὶ τῷ ξένῳ σου τόκῳ: (στὴν παράξενη -ὑπερφυσικὴ- γέννησή σου).

τάς ὀδύνας φυγοῦσα: (ἐπειδὴ ἀπέφυγα -δηλ. δὲν εἶχα- τὶς ὀδύνες τοῦ τοκετοῦ). Ὑπάρχει ἡ κοινὴ παράδοσις ὅτι ὁ τοκετὸς τῆς Παρθένου ἦταν χωρὶς πόνους, γιατί ἦταν ἀπαρχὴ τῆς ζωῆς τῆς καινῆς κτίσεως.

ὑπερφυῶς ἑμακαρίσθην: (ὑπερβολικὰ ἑμακαρίστηκα ὑμνήθηκα ὡς μακαρία).

ἀναρχε Υἱέ: Ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου Ἰησοῦς γεννήθηκε Θεὸς καὶ ἄνθρωπος καὶ στὴ θεότητά του ἦταν ἀναρχος καὶ κατὰ τὴν κυοφορίαν καὶ κατὰ τὴν γέννησή του ἀκόμη.

νῦν δὲ ... Θεέ μου, ὀρῶσα νεκρόν: (τώρα ὄμως, Θεέ μου, βλέποντάς σε νεκρόν).

σπαράσσομαι: (σπαράζομαι φοβερὰ ἀπὸ τὴ λόγην (ῥομφαία) τῆς λύπης).

τῆ ῥομφαία: (εἶναι μιὰ μεγάλη λόγην). Εἶναι ἐδῶ ποιητικὸ αἴτιο στὸ ῥῆμα σπαράττομαι.

ἀλλ' ἀνάστηθι ὅπως μεγαλυνθήσωμαι: (ἀλλὰ ἀναστήσου, γιὰ νὰ δοξασθῶ, νὰ νιώσω τὸ μεγαλεῖό σου ἐπάνω μου).

Ὁ τύπος μεγαλυνθήσωμαι εἶναι αὐθαίρετος γραμματικά, γιατί εἶναι συνδυασμὸς Μέλλοντος χρόνου καὶ Ὑποτακτικῆς ἔγκλισης. Χρησιμεύει, γιὰ νὰ δηλώσει τὸ σκοπὸ ἀλλὰ καὶ τὴ βεβαιότητα ὅτι θὰ πραγματοποιηθεῖ.

Οἱ τύποι τοῦ ῥήμ. μεγαλύνω - μεγαλύνομαι ἀποτελοῦν τὸ ἐφύμνιο τῆς θ' φῶδης, γιὰ νὰ θυμίζουν τὴν ἀρχὴ τῆς φῶδης τῆς Θεοτόκου (Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον).

Τροπάριον 2ο

γῆ με καλύπτει: (ἡ γῆ με καλύπτει - ἀφοῦ ἐνταφιάστηκα ἐνν.). Τώρα ὁμιλεῖ ὁ Κύριος.

φρίττουσιν Ἄδου οἱ πυλωροί: (φρίττουν οἱ φύλακες τῶν πυλῶν τοῦ Ἄδου).

βλέποντες: Εἶναι Μετοχὴ χρονικὴ ἢ αἰτιολογικὴ.

στολὴν ἡμαγμένην: (στολὴν ματωμένην). Τὸ ῥῆμα εἶναι αἱμάσσω - αἱμάσσομαι (ματώνω). Ὁ Παρακείμενος: ἡμαγμαί.

τῆς ἐκδικήσεως: Ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμά του τιμώρησε -ἐκδικήθηκε- τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο καὶ δικαίωσε τοὺς ἀνθρώπους.

τοὺς ἐχθροὺς ... πατάξας: (τοὺς ἐχθροὺς ἀφοῦ ἐπάταξα, ἐχτύπησα καὶ ἐξόντωσα).

ἐν Σταυρῷ: Μὲ τὸ Σταυρό, ποὺ δέχτηκε ὁ Χριστὸς, ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς, δηλ. τὴν ἁμαρτία, τὸ θάνατο, καὶ τὸν διάβολο.

ἀναστήσομαι αὐθις: (θ' ἀναστηθῶ πάλι).

Σχετικὸ χωρίο στὸν Ἡσαΐα εἶναι τὸ ἐξῆς: *Καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως καὶ τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ ὡς ἀνταποδώσων ἀνταπόδοσιν ὄνειδος τοῖς ὑπεναντιοῖς* (Ἡσ. νθ' 17).

Ὑπάρχει καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ὅτι ἡ στολὴ τοῦ Κυρίου εἶναι ἡμαγμένη ἀπὸ τὸ κόκκινο αἷμα τῶν ἐχθρῶν του, ποὺ τοὺς κατεπάτησε, δηλ. τοὺς δαίμονες καὶ τοὺς Ἰουδαίους.

Τροπάριον 3ο

ἀγαλλιάσθω ἡ κτίσις: Τὸ ῥῆμα θυμίζει τὴν ἀρχὴ τῆς Ὁδῆς τῆς Θεοτόκου καὶ ἀγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου. Τὰ ῥήματα ἀγαλλιῶ, ἀγαλλιῶμαι καὶ ἀγάλλομαι ἔχουν τὴν ἴδια σημασία.

γηγενεῖς: (οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς).

ἐσκόλευται: Ὑποκείμενο: ὁ ἐχθρὸς Ἰδης. Τὸ ῥῆμα σκυλεύω σημαίνει ἀφαιρῶ τὰ ὑπάρχοντα (συνήθως ὄπλα καὶ αἰχμηλῶτους) τοῦ νεκροῦ ἐχθροῦ μου, τὸν ὁποῖον ἐσκότωσα.

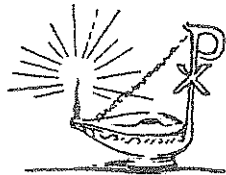
προσῦπαντάτωσαν: Εἶναι Προστακτικὴ τοῦ ῥήμ. προσυπαντάω (ῶ), ποῦ σημαίνει βγαίνω γιὰ ὑποδοχή.

Πρόσεξε τὸ συναισθηματισμὸ τοῦ τροπαρίου, ποῦ ἔχει Προστακτικὲς (ἀγαλλιάσθω - εὐφραινέσθωσαν, προσυπαντάτωσαν) καὶ προτάσεις κύριες σύντομες.

παγγελίης: (μὲ ὄλο τὸ γένος, τοὺς ἀπογόνους του).

τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ: Εἶναι Δοτικὴ τοῦ χρόνου.

Τὸ τροπάριο αὐτὸ δὲν ἔχει τὸ ἐφύμνιο τῶν ἄλλων τροπαρίων τῆς Ὁδῆς, γιὰτὶ θέλει νὰ τελειώσῃ ὁ μελωδὸς μὲ τὸ **ἐξαναστήσομαι** ὡς προανάκρουσμα τῶν ἀναστασίμων λόγων τῆς ἐπομένης λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ποίημα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ

Ὁδὴ α΄.

Ὁ Εἰρμὸς

Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου, Πάσχα· ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστός, ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν ἐπινίκιον ἄδοντας.

Τροπάρια

Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις καὶ ὀψόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως Χριστὸν ἐξαστράπτοντα καὶ Χαιρετε φάσκοντα, τρανῶς ἀκουσόμεθα, ἐπινίκιον ἄδοντες.

Ὁὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν, γῆ δὲ ἀγαλλιάσθω, ἐορταζέτω δὲ κόσμος ὄρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος.

Σειρά :
Μαθήματα Λειτουργικής Γλώσσας

Συγγραφέας :
Κωνσταντίνος Σ. Γανωτής

Τίτλος :
Κανών του Μεγάλου Σαββάτου και Κανών του Πάσχα
Λεξιλόγιο του Τριψιδίου

Επιμέλεια έκδοσης :
Έκδόσεις ΠΗΛΟΣ

Σχεδιασμός εξωφύλλου :
Δημήτρης Τσιάντας, ζωγράφος - άγιογράφος

Διορθώσεις :
Κωνσταντίνος & Ειρήνη Γανωτή

Έκτύπωση :
Νικόλαος & Εύθύμιος Κ. Σανιδάς
Ίωαννίνων 6 183 45 Μοσχάτο

Πρώτη Έκδοση: Οκτώβριος 2006

© «ΠΥΡΦΟΡΟΣ»

«ΠΥΡΦΟΡΟΣ»
Ίερά Μονή Προφήτου Ἡλίου Θήρας
847 00 ΘΗΡΑ
Τηλ. - Fax: 22860 31210

ISBN: 960-88209-8-7

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΓΑΝΩΤΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΚΑΝΩΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΝΩΝ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

